

A M A G Y A R K Ö Z T Á R S A S Á G N E V É B E N !

A Debreceni Ítéltábla a Dr. Fazekas István (4181 Nádudvar u. Fő u. 70.) és a Dr. Csohány László (4024 Debrecen, Csapó u. 4. I/18.) ügyvédek által képviselt I.rendű felperes neve (I.r. felperes címe) felperesnek, a Dr. Mészáros Judit Ügyvédi Iroda (4025 Debrecen, Iparkamara u. 4. II/15.; ügyintéző: Dr. Mészáros Judit ügyvéd) által képviselt I.rendű alperes neve (I.r. alperes címe) I.r., a személyesen eljáró II.rendű alperes neve (II.r. alperes címe) II.r., a Dr. Tóth István Gábor és Társai Ügyvédi Iroda (4047 Debrecen, Bethlen u. 1.; ügyintéző: Dr. Szőke Viktor ügyvéd) által képviselt III.rendű alperes neve (III.r. alperes címe) III.r. és IV.rendű alperes neve (IV. alperes címe) IV.r. alperesek ellen, szerződés semmisségének megállapítása iránt indított perében, a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 2006. március 29-én meghozott számú ítélete ellen, a felperes részéről 22. és 26. sorszámon, az I.r. alperes részéről pedig 27. sorszámon benyújtott fellebbezések folytán indult másodfokú eljárásban, az alulírott napon megtartott nyilvános tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Debreceni Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben akként változtatja meg, hogy a felperes teljes keresetét elutasítja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg 15 nap alatt az I.r. és a III.r. alpereseknek külön - külön 50 000 - 50 000 (Ötvenezer-Ötvenezer) Ft elsőfokú perköltséget.

Mellőzi az alpereseknek az állam javára egyetemlegesen történt illetékfizetésre kötelezését.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az államnak külön felhívásra 900 000 (Kilencszázezer) Ft elsőfokú és 900 000 (Kilencszázezer) Ft másodfokú feljegyzett eljárási illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s :

Az elsőfokú bíróság a fellebbezéssel támadott ítéletében megállapította, hogy az I.r. és IV.r. alperesek között 2003. október 9-én megkötött engedményezési szerződés részben, a felperes által kölcsönként nyújtott 16 500 000 Ft tőke és járulékai vonatkozásában semmis, ezt meghaladóan pedig a felperes keresetét elutasította. Megállapította, hogy a felek a költségeiket maguk viselik. Az állam javára azonban a felperest és az alpereseket egyetemlegesen 450 000 - 450 000 Ft le nem rótt kereseti eljárási illeték megfizetésére kötelezte.

A megállapított tényállás szerint a felperes és az I.r. alperes egymás között egyenlő arányban 33 000 000 Ft kölcsönt nyújtottak KJ. debreceni lakosnak.

2000. szeptember 1-jén a G. Kft. KJ-nekezt a tartozását átvállalta, ezzel egyidejűleg a szerződő felek vételi jogot alapítottak a kölcsönadók javára a G. Kft. tulajdonában lévői, hrsz-ú ingatlan 1958/10822-ed tulajdoni hányadára, amelyen egy autómosó működött. A szerződés tartalmazta azt is, hogy 2000. október 1. napjától kezdődően a G. Kft. az autómosót haszonkölcsön jogcímén a felperes és az I.r. alperes használatába adta. A birtokba adott autómosót fél évig a felperes és az I.r. alperes közösen üzemeltették, 2001. áprilisától kezdődően pedig az autómosót már csak a felperes működteti.

A G. Kft. a kölcsönt a kölcsönadók részére nem fizette vissza.

A Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 2003. július 1. kezdő időponttal a G. Kft. fizetéseképtelenségét megállapította és a felszámolását elrendelte. A felszámolási eljárásban az I.r. alperes 33 000 000 Ft erejéig hitelezői igénybejelentéssel élt, amelyet a felszámoló nyilvántartásba vett.

2003. október 9-én az I.r. alperes a felszámolási eljárásban általa bejelentett és a felszámoló által visszaigazolt 33 000 000 Ft összegű követelést - kifejezetten bizonytalan követelésként - IV.rendű alperes neve IV.r. alperesre engedményezte, 20 000 000 Ft ellenértékért.

A IV.r. alperes 2004. július 27-én ezt a követelést a II.r. alperesre engedményezte, a II.r. alperes pedig 2004. december 20-án a követelést tovább engedményezte a III.r. alperesre. A felperes az eljárás során a keresetét többször módosította. A végleges kereseti kérelme a következő kérelmeket tartalmazta:

- Az elsőfokú bíróság állapítsa meg, hogy a felperes alanyi jogon hitelezőtársa volt az I.r. alperesnek a G. Kft. felszámolási eljárásában.
- Kérte annak megállapítását, hogy az I.r. és a IV.r. alperesek között 2003. október 9-én megkötött engedményezési szerződés érvénytelen, kérte azonban, hogy a bíróság a szerződést nyilvánítsa érvényesnek.
- Kérte annak megállapítását, hogy a felperes 16 500 000 Ft erejéig hitelezőtársa az III.r. alperes neve III.r. alperesnek is.
- Kérte, hogy a bíróság rendelje el a felperes felvételét a G. Kft. hitelezőinek névjegyzékébe az III.r. alperes-sel egy sorban, az III.r. alperes-t pedig ennek túrására kérte kötelezni.
- Végül kérte, hogy a bíróság az ítéletét a Pp. 231.§ e.) és f.) pontjai alapján nyilvánítsa előzetesen végrehajthatónak.

Az I.r. és III.r. alperesek a felperes keresetének teljes mértékben történő elutasítását kérték. Állították, hogy a kölcsönszerződésből eredő követelés a felperest és az I.r. alperest, mint egyetemleges jogosultakat illette meg. Ezért az I.r. alperes egyrészt jogszerűen érvényesíthette a teljes követelést a kötelezettel szemben, másrészt jogszerűen rendelkezhetett a követelés egészéről.

A II.r. és IV.r. alperesek az elsőfokú eljárás során érdemi ellenkérelmet nem terjesztettek elő.

Az elsőfokú bíróság a keresetnek részben helyt adó ítélete indokolásában megállapította, hogy a 33 000 000 Ft összegű kölcsönt a felperes és az I.r. alperes egymás között egyenlő arányban biztosították KJ-nek. Mivel a felek a szerződésükben a kölcsönadók oldalán egyetemlegességet nem kötöttek ki, ezért mindketten csak az általuk nyújtott 16 500 000 Ft-ról rendelkezhetnek érvényesen. Ezért akkor, amikor az I.r. alperes a teljes (33 000 000 Ft) összegű követelést engedményezte a IV.r. alperesre, a felperes részéről nyújtott 16 500 000 Ft kölcsön vonatkozásában lehetetlen szolgáltatásra vállalt kötelezettséget, amely miatt az engedményezési szerződés részben érvénytelen.

Az elsőfokú bíróság a teljes engedményezési szerződés érvénytelenségének megállapítására nem látott lehetőséget, egyrészt amiatt, hogy az átruházott követelés osztható volt, másrészt azért, mert az I.r. és IV.r. alperesek a bíróság felhívására nem nyilatkoztak úgy, hogy az érvénytelen rész nélkül a szerződést nem kötötték volna meg.

Az engedményezési szerződés részleges érvénytelenségének megállapításán túl az elsőfokú bíróság a felperes módosított keresetét alaptalannak találta. Az elsőfokú bíróság annak megállapítására, hogy a felperes alanyi jogon hitelezőtársa volt a G. Kft. ellen indult felszámolási eljárásban az I.r. alperesnek, azért nem látott lehetőséget, mert ez a megállapítás a felperes számára semmilyen jogvédelmet nem biztosított volna az alperesekkel szemben, „továbbá ez nyilvánvaló és senki által sem vitatott tény” volt, e kérelem tekintetében tehát a Pp. 123.§-ában előírt feltételek nem álltak fenn.

Az elsőfokú bíróság jogi álláspontja szerint az adott esetben az engedményezési szerződés érvényessé nyilvánításának feltételei sem álltak fenn, mivel az érvénytelenség oka ezáltal nem volt kiküszöbölhető. Az elsőfokú bíróság megállapítása szerint arra sem volt jogi lehetőség, hogy a jelen perben eljáró bíróság rendelkezzen a felperes hitelezői névjegyzékbe történő felvételéről, illetőleg a felszámolási eljárásra tartozó bármilyen megállapítást tegyen.

Az elsőfokú bíróság alaptalannak találta a felperes előzetes végrehajthatóság iránti kérelmét is, a Pp. 231.§ e.) és f.) pontjaiban írt feltételek hiányára hivatkozással.

Az elsőfokú bíróság megállapítása szerint a felperes végleges „keresete a további engedményezések semmisségével összefüggésben nem tartalmazott előterjesztett igényt”, ezért azok semmisségének megállapításáról a bíróság nem rendelkezhetett, „a Pp. 215.§-ában rögzített kereseti kérelemhez kötöttség elve alapján”.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen valamennyi peres fél fellebbezett. A II.r, III.r. és IV.r. alperesek fellebbezését az elsőfokú bíróság - jogerősen - hivatalból elutasította.

Az I.r. alperes a fellebbezésében a sérelmezett ítélet - részben történő - megváltoztatását és a felperes teljes keresetének elutasítását kérte, az elsőfokú eljárás során kifejtett indokaira hivatkozással.

A felperes a fellebbezését két beadványban, két jogi képviselő közreműködésével terjesztette elő. A Dr. Fazekas István útján benyújtott fellebbezésében a felperes az elsőfokú bíróság ítéletének - részben történő - megváltoztatását és annak megállapítását kérte, hogy a II.r. és IV.r. alperesek, valamint a II.r. és III.r. alperesek között létrejött engedményezési szerződések is semmisek. Hivatkozott arra, hogy az elsőfokú eljárás során

valamennyi alperes ellen előterjesztette a kereseti kérelmet az eredeti állapot helyreállítása, valamint a semmisség megállapítása iránt. A kereseti kérelme tehát valamennyi engedményezési szerződés semmisségének megállapítására, és az eredeti állapot helyreállítására irányult. Ebben a fellebbezésében a felperes sérelmezte az elsőfokú bíróság ítéletének a perköltségre vonatkozó rendelkezését is, kérve annak megváltoztatását, mivel - álláspontja szerint - a felperes nem tekinthető pervesztesnek.

A Dr. Csohány László útján előterjesztett fellebbezésében a felperes bejelentette, hogy a kereseti kérelmei közül a felszámoló kötelezésére vonatkozó kérelmeit nem tartja fenn, egyebekben a kereseti kérelmét változatlanul fenntartotta.

A felperes e beadványában is sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság mellőzte a további engedményezési szerződések semmisségének megállapítását. Ezzel összefüggésben továbbra is állította, hogy a semmis szerződésen alapuló további szerződések is semmisek, a bíróságnak pedig a semmisséget hivatalból is észlelnie kell.

A felperes álláspontja szerint téves volt az elsőfokú bíróságnak az a megállapítása, hogy a teljes engedményezési szerződés ezért nem minősül érvénytelennek, mert nem állapítható meg, hogy az I.r. és IV.r. alperesek az érvénytelen rész nélkül az engedményezési szerződést nem kötötték volna meg. A felperes továbbra is kérte a teljes egészében semmisnek tartott engedményezési szerződés érvényessé nyilvánítását. Az utóbbi fellebbezéséhez a felperes csatolta a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság Fpk..... számú végzését, amely azt tartalmazza, hogy a C. Kft., mint kezes a kölcsön teljes összegét megfizetette az I.r. alperesnek, aki a C. Kft. felszámolása iránti kérelmét erre tekintettel vonta vissza. Arra hivatkozott, hogy mivel az első engedményezési szerződés megkötésére a C. Kft. felszámolása iránti kérelem visszavonása után került sor, felmerül az a kérdés is, hogy az I.r. alperes hogyan engedményezhette a már megszűnt követelést.

A másodfokú eljárás során tartott tárgyaláson pedig a felperes a fellebbezési kérelmeit akként pontosította, hogy az eredeti állapot helyreállítása iránti kérelmét visszavonta és csak a megállapításra irányuló kérelmeit tartotta fenn. Az elsőfokú bíróság ítéletének részben történő megváltoztatását ennek megfelelően kérte.

A Debreceni Ítéltábla a másodfokú eljárás során beszerzett, a G. Kft. ellen a Hajdú-Bihar Megyei Bíróságon Fpk.... számon folyamatban volt felszámolási eljárás iratai alapján az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást azzal egészíti ki, hogy a G. Kft. felszámolási eljárása 2006. május 16-án jogerősen befejeződött, amelyre tekintettel a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság, mint Cégbíróság 2006. július 5. hatállyal a G. Kft-t törölte a cégjegyzékből.

A felperes fellebbezése alaptalan, az I.r. alperes fellebbezése pedig alapos.

Mivel a felperes a másodfokú eljárás során a felszámoló kötelezésére és az eredeti állapot helyreállítására irányuló kereseti kérelmeit visszavonta, e kérelmekről a másodfokú bíróságnak nem kellett döntenie.

Az elsőfokú bíróság a tényállást a perbeli vita eldöntéséhez szükséges mértékben feltárta és túlnyomó részében helyesen állapította meg.

A felperes hitelezőtársi jogviszonyának megállapítására irányuló kereseti kérelem vonatkozásában a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság megállapításaival és azok indokaival teljes mértékben egyetértett, ezért azoknak a másodfokú bíróság részéről történő megismétlésére nem volt szükség.

Nem értett egyet viszont a Debreceni Ítéltábla az elsőfokú bíróságnak az I.r. és IV.r. alperesek között létrejött engedményezési szerződés részleges érvénytelenségével összefüggő megállapításával és annak indokaival, az alábbiak miatt:

A felperes és az I.r. alperes jogviszonyának megítélésakor az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló adatok téves, okszerűtlen mérlegelésével állapította meg, hogy a kölcsönadók nem egyetemleges, hanem együttes jogosultak voltak és ezért az I.r. alperest csak az általa nyújtott 16 500 000 Ft-ra vonatkozóan illette meg rendelkezési jogosultság.

A felperes és az I.r. alperes ugyanis a per során egyezően adták elő, hogy a kölcsönszerződésben arra nem tértek ki, hogy a kötelezett a tartozását melyik jogosult kezeihez, illetve milyen arányban köteles megfizetni. Abból pedig, hogy a szerződésben a felek a jogosultak egyetemlegességét kifejezetten nem határozták meg, a következetes bírósági gyakorlat szerint nem következik az a megállapítás, hogy a jogosultak jogviszonya nem volt egyetemleges. Ellenkezőleg, abból a tényből, hogy a szerződő felek a kötelezett teljesítésének módját, illetve arányát kifejezetten nem határozták meg, éppen arra lehet következtetni, hogy a perbeli kölcsönszerződés alapján a kötelezett a teljes tartozását bármelyik jogosult kezeihez joghatályosan teljesíthette, illetőleg a kötelezettől bármelyik jogosult a teljes tartozás megfizetését követelhet.

A jogosulti egyetemlegesség megállapítását támasztotta alá a jelen perbeli (és a beszerzett felszámolási eljárásbeli) adat, hogy a felperes kezdetben még nem tiltakozott az ellen, hogy az I.r. alperes a teljes kölcsönkövetelést egyedül érvényesíthette a felszámolási eljárásában, később pedig - maga is a jogosulti egyetemlegességre hivatkozással - a felszámolótól a hitelezői névjegyzékbe való felvételét kérte (Fpk..... számú kifogásolási eljárás; 2003. szeptember 15-i felperesi bejelentés). A felperes a jelen perben kifejezetten elismerte, hogy 2003. őszén tett olyan nyilatkozatot, miszerint a követelése az I.r. alperessel egyetemleges (G..... sorszámú jegyzőkönyv 1. oldala). Emellett a jogosulti egyetemlegesség fennállását támasztotta alá az a - felek által nem vitatott - további körülmény is, hogy a kölcsönszerződés alapján a kötelezett a kölcsönt egyösszegben lett volna köteles visszafizetni, az utóbb fedezetül felajánlott autómósót pedig a kölcsönadók közösen voltak jogosultak használni.

A rendelkezésre álló adatok helyes értékelése alapján tehát - eltérően az elsőfokú bíróság megállapításától - azt kellett volna megállapítani, hogy a felperes és az I.r. alperes egyetemleges jogosultak voltak.

A Ptk. 335.§ (1) bekezdése szerint pedig, amennyiben a követelés több jogosultat úgy illet meg, hogy mindegyik az egész szolgáltatást követelheti, de a kötelezettet egyszeri szolgáltatás terheli (a jogosultak egyetemlegessége), a kötelezettség minden jogosulttal szemben megszűnik, amennyiben bármelyik jogosult kielégítést kap.

A Ptk. 335.§ (2) bekezdése kimondja továbbá, hogy a jogosult késedelme, a szolgáltatás lehetetlenné válása, továbbá bármelyik fél olyan jognyilatkozata, amely a követelés

érvényesítésének, vagy a kötelezettség teljesítésének feltétele - így különösen a felmondás, a megintés és a választási jog gyakorlása - mindegyik jogosultra kihat.

A jogszabály tehát az egyetemleges jogosultak jognyilatkozatai között is különbséget tesz, attól függően, hogy azok valamennyi jogosultra kihatnak-e (tehát objektív hatályúak-e), vagy sem.

A követelés érvényesítésére irányuló nyilatkozatok (perindítás, felszólítás, felmondás, stb.) mindig objektív hatályúak, tehát azok minden jogosultra kihatnak.

Az adott esetben az I.r. alperes azzal, hogy a G. Kft. ellen indult felszámolási eljárásban általa jogszerűen érvényesített, bizonytalanának tartott követelést 20 000 000 Ft ellenében engedményezte (eladta) a IV.r. alperesnek, a követelés érvényesítésének egyik lehetséges (a leggyakrabban a pénzügyi intézetek részéről alkalmazott) formáját választotta. Az I.r. alperes részéről a visszerhes engedményezési (faktoring) szerződés megkötése tehát a követelés egyfajta érvényesítésének felelt meg, amely szerződést az I.r. alperes, mint egyetemleges jogosult a teljes követelésre vonatkozóan jogszerűen megkötötte.

Az I.r. és IV.r. alperesek között létrejött engedményezési szerződés ezért nem volt érvénytelen, és ebből következően nem voltak érvénytelenek az azt követően kötött újabb engedményezési szerződések sem.

Az I.r. alperes, mint egyetemleges jogosulttárs ugyanakkor a követelés érvényesítése során, illetve annak eredményeként hozzá befolyt összeggel a másik jogosult, tehát a felperes felé elszámolni köteles a Ptk.336.§-ában, illetve a közöttük létrejött megállapodásban foglaltak szerint.

A felperes ezért a kölcsönszerződésből eredő igényét jogszerűen csak az I.r. alperessel szemben, az I.r. alperes marasztalására irányuló kereset formájában érvényesíthette volna. Az I.r. alperes marasztalására irányul kereseti kérelem előterjesztése esetén lehetett (és kellett) volna a bíróságnak vizsgálnia, hogy az I.r. alperes az őt a felperessel egyetemlegesen megillető követelésből a faktorálás folytán, illetőleg a C. Kft.-től mennyit tudott behajtani. A felperesnek azonban a jelen perben marasztalásra irányuló kereseti kérelme nem volt az I.r. alperessel szemben sem. Ezért a hivatkozott körülményeknek a jelen perben nem volt relevanciája.

A Pp. 3.§ (1) bekezdése szerint a bíróság a polgári ügyek körében felmerült vitákat csak arra irányuló kérelem esetén bírálja el.

Marasztalásra irányuló kereseti kérelem hiányában ezért a bíróság a felperes és az I.r. alperes elszámolási jellegű vitáját nem bírálhatta el, ugyanakkor a felperesnek ezzel az anyagi jogi jellegű igényével összefüggésben az elsőfokú bíróságot a Pp. 3.§ (3) bekezdésén alapuló tájékoztatási kötelezettség sem terhelte.

Mindezekre tekintettel a Debreceni Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253.§ (2) bekezdése alapján részben akként változtatta meg, hogy a felperes megállapításra irányuló - a másodfokú eljárás során is fenntartott - teljes keresetét elutasította.

A másodfokú határozat alapján a felperes teljes egészében pervesztes lett. Ezért az ügyvédi munkadíjból eredő saját első- és másodfokú perköltségét maga köteles viselni, a Pp. 78.§ (1) bekezdése alapján. Köteles továbbá megtéríteni a III.r. alperesnek az elsőfokú eljárásban, valamint az I.r. alperesnek az első- és a másodfokú eljárásban

felmerült, ügyvédi munkadíjból eredő perköltségeit is, amelyek összegét a Debreceni Ítéltábla „A bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről” szóló, módosított 32/2003. (VIII.22.) IM. rendelet 3.§ (3) és (6) bekezdésében, valamint a 4/A.§-ban foglaltak alapján - a Pp. 79.§ (1) bekezdése szerint hivatalból, mérlegeléssel - határozta meg, figyelembe véve a jogi képviselők részéről kifejtett tevékenységét is

A másodfokú eljárásban a II.r. és IV.r. alpereseknek igazolt perköltsége nem merült fel, ezért arról a Debreceni Ítéltáblának határoznia nem kellett.

„Az illetékekről” szóló, többször módosított 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 64.§-a folytán alkalmazandó 6/1986. (VI.26.) IM. rendelet 13.§ (2) bekezdése, valamint a Pp. 78.§ (1) bekezdése alapján a pervesztes felperest kötelezni kellett az állam javára az illetékfeljegyzési joga folytán előzetesen le nem rótt elsőfokú- és a fellebbezési eljárási illeték megfizetésére is, amelyek összegét a Debreceni Ítéltábla - a Pp. 24.§ (1) és (2) bekezdésében foglaltakra figyelemmel - az Itv. 42.§ (1) bekezdésében és a 46.§ (1) bekezdésében foglaltak alapján határozta meg.

Debrecen, 2007. április 18.

Erőss Károlyné Dr. Vajvoda Ildikó sk. a tanács elnöke, Dr. Szűcs Lajos sk. előadó bíró, Dr. Riczu András sk. bíró

A kiadmány hitelül:

-kiadó-